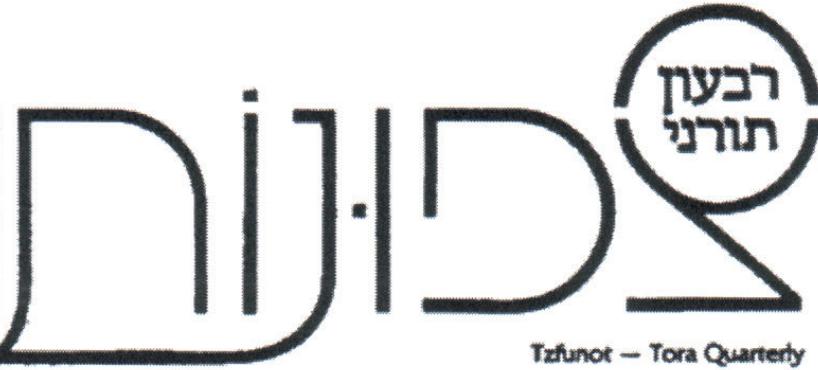

במה
לצפונה
גוי קדם
מאמרם
ומחקרים תורניים
חקר היצירה התנורית
ותולדות ישראל

הרבי יצחק רצאבי

זהירות שלוחת יצחק ועד

בנירברק

בדין ברכת ה"קרמבו"

גם בעורך השלחן סימן ר'ב סעיף ח' כתוב בשם המג"א בזהיל, בזמנינו אינו מצוי זה זדין הרקיקין שכשלחן ערוך) ומודבקין המרתקחת להרקייקים כדי ליתן טעם בהרקייקים, ולכן הרי הרקייקים עיקר והמרתקחת טפל וכבר ע"ש. וופשט לשון המג"א וענין דבריו, מורה בדבריהם. אף שלענין הדין אפשר שמדוברים לדברי מחצית השקל, כאשר יהיה האופן שלהם חשובים. [ראו ע' פמ"ג]. מהשתא בנד"ד שבודאי אי אפשר לומר שהביסקיט עיקר והקצף רק ליתן בו טעם, יש לדון רק אם ציריך לבך בברכות בכצירות של מחצית השקל [ושיין להזה עניין ברכבת עוגת גבינה, ועיין מ"ש על זה במנחת שלמה סימן צ"א אותן ר' רשות שבט הלוי ח"ד סימן כ"ג, וס' מקור הברכה דף י"א, כ"א גנ"א].

כמו כן יש לדון לכואורה מצד מ"ש המשנה ברורה שם על דברי הגראי'ו דלעיל, רפשוט שזה דוקא אם בשעת אפייה נא芬ן ביהודה. אבל אם אפה הדורבשנין בלבד ואח"כ מניח עליהם המרתקחת, אין העשית המרתקחת טפילה להם, שכונתו לאכול שניהם ואין המרתקחת באה להלפת הדובשנין וצריך לבך גם על המרתקחת ע"כ. וכן הוא בנד"ד שהביסקיט נאפה בפני עצמו מתחילה, ועיין להלן ד"ה אחר.

אמנם באליה רביה סימן ר'ב סק"ז הזכיר עיין בדברי המג"א שלא הוכר מ"ש עמוק ברכתה ושלה'ה שմברך על המרתקחת ופטור הדובשנין, והינו לפי שדרוך המג"א להבאים, ואיך שתק כאן מהם, ולא עוד אלא שחולק עליהם. וכpective הא"ר לתרןداول מיירו (הע"ב והשל"ה) כשמכובן שאין אוכלו אלא משוש מրתקחת לחוז, ע"כ. ובכך החיים ס"ק ט"ז הרחיב הסגנון ליתור ביאור זההיל, אם כונתו לאכול המרתקחת וגבע אוכל הדובשנין, מביך על המרתקחת ופטור הדובשנין, ע"כ.Auf^{ט"ז}

אודות ה"קרמבו" העשו מקצף ביצים עם סוכר, המונח ע"ג ביסקויט, לכואורה היה נראה לדון לבך שת ברכות, שהכל על הקצף, ובורא מיני מוגנות על הביסקויט, כנראה מיסודות הדין ושורשיו המבוארם בשלחן ערוך ואחרוניות סוף סימן ר'ב, וממנה ברורה סימן קס"ח ס"ק מ"ה, בדין רקייקין ודובשנין. וכך כתבתי בספריו שווית עולת יצחק ח"א סימן מ"ד אות ד' ע"ש.

וכמה לומדים העירוד על זה שיש רבים שאינם חפצים לאכול את הביסקויט וא"כ אין צורך לבך עליו, על פי המבואר באליה רביה סי' ר'ב והובא בכך החיים שם ס"ק טז שאם כונתו לאכול את המרתקחת ואגב אוכל את הדובשנין, מביך רק על המרתקחת ע"ש.

והערה זו נכון, ונבא בזה להוסיף ולברור הדברים משרשן בספר הפסיקות כדי להעמיד הדין על ברי, כי הביסקויט של הקרמבו הוא בין רקייקים לבין דובשנין כמו שיתבהאר, וא"כ צרייכים לדעת למה נדמה אותו. והנה חילוק דין דובשנין מדין רקייקין, מפורש במג"א סימן ר'ב סק"ה ח"ל, במדינות אלו שמניחין המרתקחת על הדובשנין שטוביים למאכל, וא"כ כונתו ג"כ לאכילת הדובשנין וمبرיך עליהם, ע"כ. ובכוננת המג"א אם בכח"ג יש לבך בברכות או רק ברכתה אחת, רואה אני פלוגתא בין האחוריים שאחורי, כי במחצית השקיל שם כתוב על דבריו רמ"מ ציריך לבך ג"כ על המרתקחת, ורקיך לבך תחילת על הדובשנין שברכתם במ"מ שקדמת לברכה אחרת, אם לא שהדובשנין עיקר או א"צ לבך על המרתקחת, ע"כ. מבואר שמספרש מ"ש המג"א וمبرיך עליהם, ר"ל גם עליהם. מאידך הגראי' בסימן קס"ח סוף סעיף ט' שהעתיק דין המג"א, סימן עליה שמכורך עליהם במ"מ ופטור את המרתקחת שהיא טפילה למין דגן ע"ש. וכן הביאו המשנ"ב שם ס"ק מ"ה.

שכמודומה אני לפני שנים רבות היו עושים איזה מין בזק תחת הקוץ מעין גביעי גליה, רק אח"כ נשנה לעשות בסקריט]. מעתה ברור שאי לבחן רק שהכל וпотר הבסקוט. ובכח"ג אין צורך כונת מפורשת כמו בណון האליה רבה. אבל מי שהפח גם בביבסקוט, יברך ב' ברכות. ואם מוספק מה דעתו, יש עצה עפ"ד הט"ז סימן קס"ח ס"ק י"א וסימן ריב"ב סק"ח שכחן אףלו לגבי רקיין שם הניחם ואכלם בסוף בפ"ע"צ, יברך עליהם במ"מ, ורק אםأكلם ביחס ונשאר עד קצת רקיין בלי מרקהח א"צ לברך עליו, כיון דעתך אכילתו היה ביחס ונחשב טפל למרקהח אין חוששן על גמר האכילה, וכמו שפירש דברינו המשנ"ב סי' קס"ח ס"ק מ"ז, וכן דקדנו בהה בבראות יצחק הלכות ברכות הפירות ס"ק פ"ט דף רכ"ט, ע"ש. ונראה פשוט והוא הדין אם השאיר רובו לבסוף ואכלו בפ"ע"צ, בכלל ודכתא קיימיל והזבו כבלו, הכי נמי ריך לשניה דהמשנ"ב.

אחר כתבי כל הנזיל, בא לידי ספר שו"ח אבוי ישפה להרה"ג י"פ פינגןולד שליט"א, וראיתי לו שדן בענין דלעיל, ופסק שעל הביסקטוט אין לברך, שהוא עשי רך שלא יטנפו הידים ע"ש, ולא חילק לומר שם רצון האוכל גם בביבסקוט יש לו לברך עליו, שכפי הנשמע הרי שיש בני אדם החפצים בכך, ובכפי האי גוננא דעתך וטפל אין לומר רבטלה דעתם אצל דוב בנ"א כמבואר בכמה דוכתי, ומהם הא"ר שהבאו לעיל.

ומש"ש באבוי ישפה דאן להקשות ממה שכחן המשנ"ב שם אפה הדובשנין בלבד וכור,adam כן הוא הדין הכא שהbisquitos נאפה בפ"ע"צ ואח"כ שמו עליו המקהח וכו', רשות התם דאפשר לאפותם יחד, ומදלא עשה כן מוכח שרצוינו בדובשנין, ע"ש. לענ"ד עיקר הסברא בחלוקת זה אינה ברורה לומר שטמה שאפה בפ"ע"צ מוכח שרצוינו בדובשנין, מ"מ באדם שרצוינו בפרק בדבר האמור, אין צורך הוכחות. ואם נכונים דברי ספר מקור הברכה דף ס"ז עיקר ביאור סברת המשנ"ב בזה, ובנאמנו יחד נעשו בתערובת, לפיכך מברך רק על הדובשנין, משא"כ אם מניחים המקהח רק אחר האפיה איןנו נקראת טרובת, לפיכך מברך על שניהם כיון דשתיים עיקרים, עש"ב. מミלא אין מקום לחלק ולומר דשאגני היכא שא"א לאפותם יחד, כי הניזון במצוות הדבר, שרך כשהם

שהא"ר כתב רק בלשון אויל, אין זה אלא כלפי תירוץ הסתירה מהע"ב ושל"ה לדברי המג"א, שדרוחק הוא לתירוץ כמו שכחן מאחר כלל מה"ג הויל לפירוש, לפיכך כתוב בדרך ספק. אבל עצם הדין, נראה שכדור הוא בעיניו. וכך הסברא נהנתה, דאע"ג דקימא לנו דמן דגן חשב אפילו הוא מיעוט כל זמן שבא לטעם ולא לדדק וכיוצא, כדייאתא בש"ע סימן ר"ח סעיף ב' ובשאר דוכתי נגנץ מ"ש האחוריים שפת העשויה כמו כייסים וממלאים בתחום סוכר ומני פירות, אף שהAMILIO הוא עיקר עצמו, מ"מ מבורך במ"מ וпотר השארআ"ב אוכל הפירות בפ"ע"צ, וכמו שהביא המשנ"ב סימן קס"ח ס"ק כו, וכי החיים שם ס"ק נה]. מ"מ הכא גרע טפי שאינו רוצה הדובשנין, לפיכך שפיר העתיק הקפ' החיים זה להלכה פסוקה, מאחר שהוא לא הביא ענין זה כתירוץ על הקושיא כמו שהוא בא"ר מקור דין. וצ"ע למה המשנ"ב לא הביא עניין זה, כי לכואורה הוא מוסכם ובBOROR כמו שכיארנו בס"ד. ומכל מקום שדברי המג"א מדובר כשהמרקח באה לLEFT הדרובשנין, זה מוכח מתוך סיום דברי המשנ"ב שהעתקנו לעיל, שבאופן שכחנותו לאכול שניהם אין המקהח באה ללייפות וצריך לתקן שתים. ובאופן שאינו רוצה לאכול הדובשנין, נראה שיש להבין מסברא שאינו מביך עליהם רק על המקהח, דומיא דדין ורקיים המבואר בשו"ע שהדבר ידוע שאין מתחכום לאכול לחם, וככח"ג גמי אף שאינו ידווע לרבים, מ"מ ברור שדין עיר וטפל תלי באדם עצמו בשעת האכילה, ומה שיודיעו מועיל רק לעניין מסתמא כשאין ברור בהיפך.

מהשתא קרמבו היכי לירינוה דיני, דליךון שאין טובים למאכל ורק שמים אותם שלא לטנק הידים לא דמי, כי טוב הוא למאכל, והלא אוכלין הרבה בסקויטים בפני עצם. ולדובשנין שהמרקח באה לLEFT אותם, נמי לא דמי, כי אדרוכה חפצים בטעם הקוץ בפ"ע"צ. ואדרובה כפי שביברנו עתה רוכם אינם חפצים בביבסקוט כלל, ושמעתה שהרבה עחים אותם שלא לאכלם כלל. וכמודומה אני שטעם ג"כ נגט ע"י שהיית הקוץ על גביהם. וככפי הנראה גם כוונת המייצרים אינה כל משום טעם, רק כדי שלא יטנפו הידים ולהחזיק, אלא שיתהר נוח להם לקנות בסקויטים מוכנים ממפעל אחר. במקום שיצטרכו הם עצם לייצר דבר פשוט שהיה הקוץ מונח על גביהם. וזה גם

לאכילה בפ"ע"צ כמו בדין דין, נהי דבאכילהן יתרד היי טפל כיון שאין עיקר חפזו בהם, אבל כשהניהם הביסקוט לבסוף וראי יש לברך עליהם כיון שאינם נתונים לשום תועלת לקרמכו שאכל מתחלה, הלכך לא איכפת לנו במה שיש שאוכליין תמיד הביסקוט לבסוף בפ"ע"צ, ויש שאוכלים אותו עם קצתמן הקצף, לעולם כל שאכלו בפ"ע"צ ציריך לברך עליו בורא מני מזונות. ומה שנותר מעט מן הקצף, או מהשוקולד המחפה את הקצף, אינו מעלה ואני מודיד כיון שעכשו הרוב והעיקר וראי הוא הביסקוט].

עליה בדין, שם אינו חפץ בביסקוט שבקרמכו, רק אוכלו דרך אגב כדי שלא לזרקו. מברך שהכל על הקצף ופותר את הביסקוט. ואם חפץ גם בביסקוט, מברך שתרי ברכות ויקדים בתחילת ברכת בורא פיני מזונות על הביסקוט (ע"י שיפורות פמ"ו מעט פלטטה) ואח"כ שהכל על הקצף. ואם אינו יודע, מסתמא גוטים הדברים שהוא כפי הרוב החפצאים רק בקצף, אבל בכחאי גוננא יותר טוב לצאת מן הפסוק ולא לאכול מן הביסקוט עד גמר אכילת הקצף. שעלי ידי שימושו לאכול בפני עצמו, בולו או רובו, יובל לברך עליו במ"ט בשופר.

בתערובת אוליגן בתור חמשת מיני דגן אף כשהם מיעוט.

עוד ראוי באבני ישפה שם שכחן שאין לומר שם יאלל הביסקוט לבסוף יברך עליו עפ"ד הט"ז והמשנ"ב דלעיל, כי בפמ"ג סוף סימן ר"ב ביאר בסכורת הט"ז משום דכי האי גוננא גראין הדברים שעשה עיקר גם מהרקיים, לפי שדרך לאכלם יחד, ע"ש. מעתה בקרמכו אין באכילת הביסקוט הוכחה שהוא עיקר אצל, כי אין הדרך לאכלו דוקא יחד. וכן מבואר ברמ"א סימן ר"ב סעיף א' שגם באכלי העיקר קודם קודם העיקר ואח"כ הטפל אמרינו שהעיקר פטר הטפל. א"כ גם בעניינו ייל שהדין כן, עכ"ד.

ולענ"ד אין ראייה כלל לדברי הרמ"א, דאייה מיריד בכך שאכל הטפל להמתק את העיקר שאכל תחילה, כמבואר בט"ז ומשנה ברורה שם, רע"ע בפסק מהר"ץ הלכות ברכות הפירות סוף סעיף י דף ר"ב, אבל כשהאין שייכות ביניהם לא שייך שיפטר הטפל אלא שנאכל בולו או רובו יחדין, ולא הווקק הפמ"ג להוסיף שדרן לאכלם יחד אלא בנדונו לגבי רקיים שאינם טובים למאכל בפ"ע"צ, דברה"ג זה אמינה דאפילו אכלם לבסוף בפ"ע"צ לא יברך כיון שלא היה אוכלים לו לא המתקחת, סמ"ל דא"הacha אחשבנו בהכי, אבל בשטבים הם